

RAAP-NOTITIE 1296

Plangebied Koopcentrum Jousma te Hallum

Gemeente Ferwerderadiel

Archeologisch vooronderzoek: een waarderend onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: Dhr. H. Jousma

Titel: Plangebied koopcentrum Jousma te Hallum, gemeente Ferwerderadiel;
archeologisch vooronderzoek: een waarderend onderzoek

Status: eindversie

Datum: augustus 2005

Auteur: dr. J.J. Hekman

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2005\FEGH\N01296-FEGH.doc

Projectcode: FEGH

Projectleider: dr. J.J. Hekman

Projectmedewerkers: T.M. Perger & drs. H.W. Veenstra

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: niet van toepassing

Autorisatie: drs. H.W. Veenstra

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2005

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

Algemeen

- *opdrachtgever*: Dhr. H. Jousma
- *aanleiding onderzoek*: bouw van een kas
- *datum uitvoering veldwerk*: 18 augustus 2005
- *lokale omstandigheden die van invloed zijn geweest op het onderzoek*: plangebied is deels bedekt met een ophogingslaag van puin en beton.

Locatiegegevens

- *plangebied*: aan de zuidkant van de bebouwde kom van Hallum, op de hoek van de Gedempte Haven en It Blikkelân (zie figuur 1).
- *plaats*: Hallum
- *gemeente*: Ferwerderadiel
- *provincie*: Fryslân
- *kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000*: 6A
- *plangebied in gebruik als*: tuincentrum
- *oppervlakte plangebied*: 0,6 ha
- *centrumcoördinaten (X/Y)*: 181.375/591.050

Onderzoeksvragen

Wat is de bodemopbouw in het plangebied en zijn daarin aanwijzingen aanwezig voor een terp, terpzool, terplaag en/of andere archeologische resten? Zo ja, wat is de omvang, diepte t.o.v. maaiveld en NAP, dikte, aard, kwaliteit (gaafheid en conservering) en datering van de terp/terpzool/terplaag en bevinden zich hierin ook archeologische indicatoren? Zijn er aanwijzingen voor een (grotere) archeologische nederzetting?

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

Archeologische gegevens

- *archeologische verwachting*: volgens de FAMKE (www.fryslan.nl/binfo/chk/inhoud/startchk.htm) is voor de periode Steentijd-Bronstijd geen onderzoek en voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen een waarderend onderzoek op terpen nodig. Het plangebied ligt volgens de FAMKE op de zuidrand van de (vermoedelijk laat-middeleeuwse uitbreiding van de) terp van Hallum.
- *ARCHIS-waarnemingen en -vondstmeldingen (nationaal Archeologisch Informatie Systeem)*:
 - in plangebied: geen
 - in de directe nabijheid (< 300 m): ten noorden van het plangebied ligt een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 9277). Dit is de oude dorpskern en terp van Hallum (daterend uit de Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen) en de laat-middeleeuwse NH kerk (ARCHIS-waarnemingsnummer 30424). Ten noordoosten van het plangebied ligt een 2003 onderzocht terrein (ARCHIS-waarnemingsnummer 57074) waar terpresten met archeologische indicatoren uit Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen zijn aangetroffen (Bakker, 2003).
- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*: voor een overzicht van de middeleeuwse geschiedenis van Hallum: zie Van den Berg, 1981: 145-218.

Historische gegevens

- *historische kaarten*: op de Kadastrale Minuut uit ca. 1832 ligt het plangebied direct achter de bebouwing aan de zuidkant van Hallum en was het plangebied niet bebouwd.

Bodemkundige gegevens

- *bodem volgens bodemkaart*: niet gekarteerd; bebouwde kom.

3 Veldonderzoek

Booronderzoek: methode

- *positie boringen*: min of meer regelmatig verdeeld over het plangebied in kruisende raaien.
- *gebruikt boormateriaal*: grindboor met diameter van 7 cm en gutsboor met diameter van 3 cm.
- *totaal aantal boringen*: 7
- *minimaal geboorde diepte*: 2,5 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 2,5 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: op standaardformulieren, onder andere conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

Booronderzoek: resultaten

- *beschrijving laagopeenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogene-tisch)*: de laagopeenvolging in het plangebied bestaat van boven naar beneden uit een circa 0,25 tot 0,5 m dikke toplaag bestaande uit zand (donkergrijsbruin, matig fijn, licht humeus) met zeer veel puin (voornamelijk rode en gele baksteenfragmenten en betonbrokken). Deze laag is een recente ophogingslaag. Daaronder ligt een circa 0,5 m dikke laag klei (grijze tot lichtbruingrijze, matig stevige, zwak humeuze klei) met enkele roodbakkende baksteenspikkels en houtskoolspikkels. Dit is geïnterpreteerd als een (verstoorde) oude bouwvoor of oppervlakte (mogelijk daterend uit de 19e eeuw). Hieronder liggen de natuurlijke kwelderafzettingen bestaande uit matig stevige naar matig slappe, lichtblauwgrijze tot grijze klei met zandlaagjes.
- *Archeologische indicatoren in boringen*: de in de kleilaag onder de toplaag aangetroffen baksteen- en houtskoolspikkels zijn geïnterpreteerd als niet relevante archeologische indicatoren.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

De bodemopbouw in het plangebied bestaat uit een recente toplaag bestaande uit zand met puin op een oudere (verstoorde) bouwvoor/oppervlakte op natuurlijke kwelderafzettingen. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van terplagen of terpzool, noch zijn er relevante archeologische indicatoren in de boringen waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een (grotere) archeologische nederzetting in het plangebied.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt voor het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

- *contactpersoon overheid*: dr. G.L. de Langen, provinciaal archeoloog provincie Fryslân (tel. 058-2925487).
- *contactpersoon RAAP*: dr. J.J. Hekman, projectleider (0512-589140).

Literatuur

Bakker, A.M., 2003. Plangebied Hallum-Mouneborren 4, gemeente Ferwerderadiel; een inventariserend archeologisch onderzoek. *RAAP-notitie* 469. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Berg, H.M. van den, 1991. *Noordelijk Oostergo, Ferwerderadeel. De Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en kunst*. Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage.

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

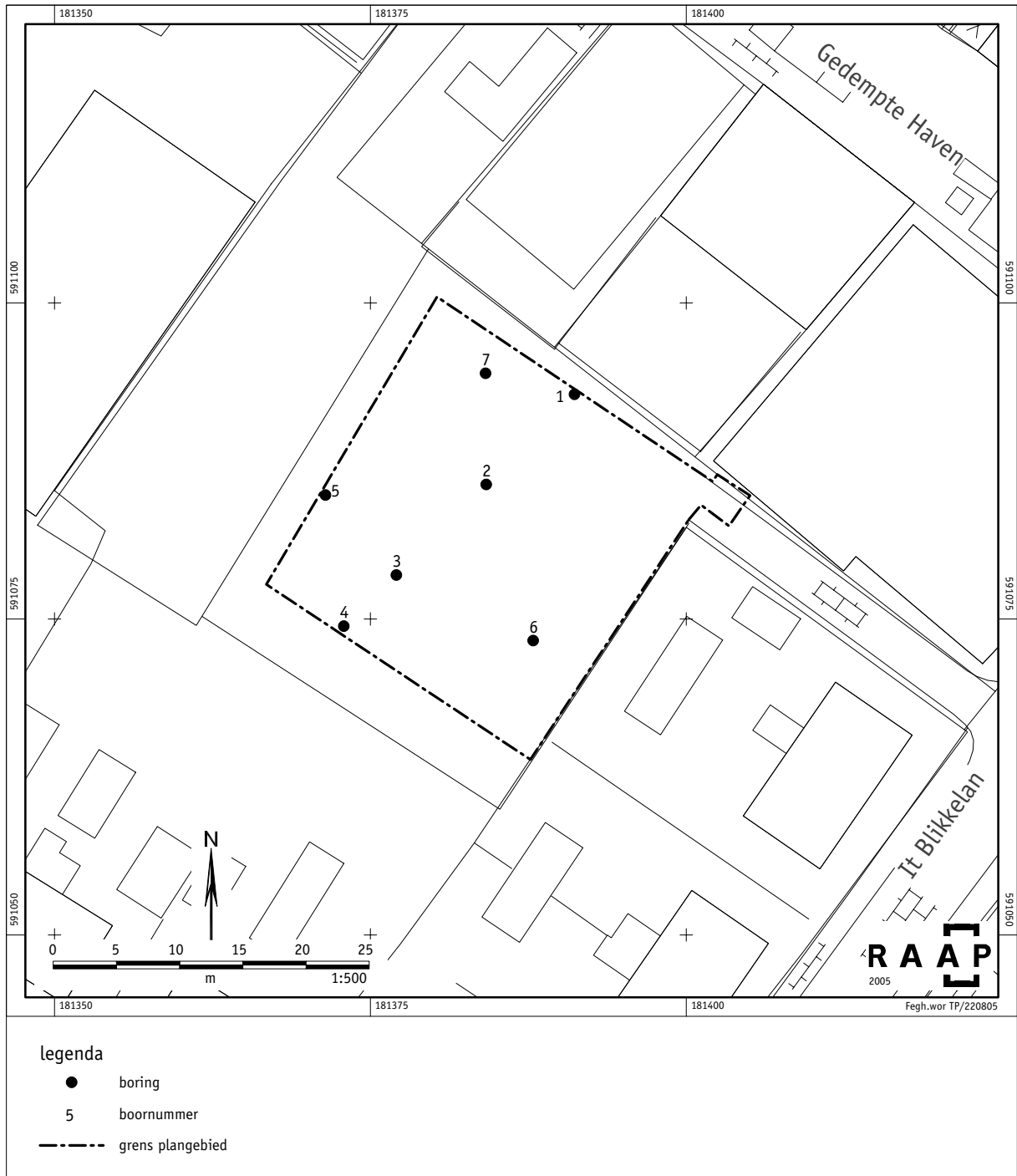
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

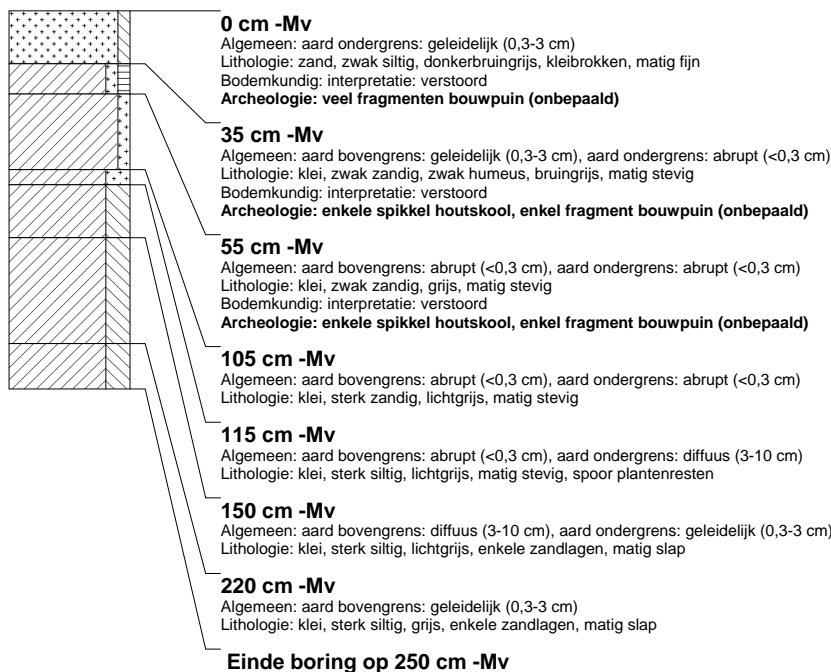

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

boring: FEGH-1

beschrijver: JJH/HWV, datum: 18-8-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: Hallum, opdrachtgever: Dhr. H. Jousma, uitvoerder: RAAP Noord

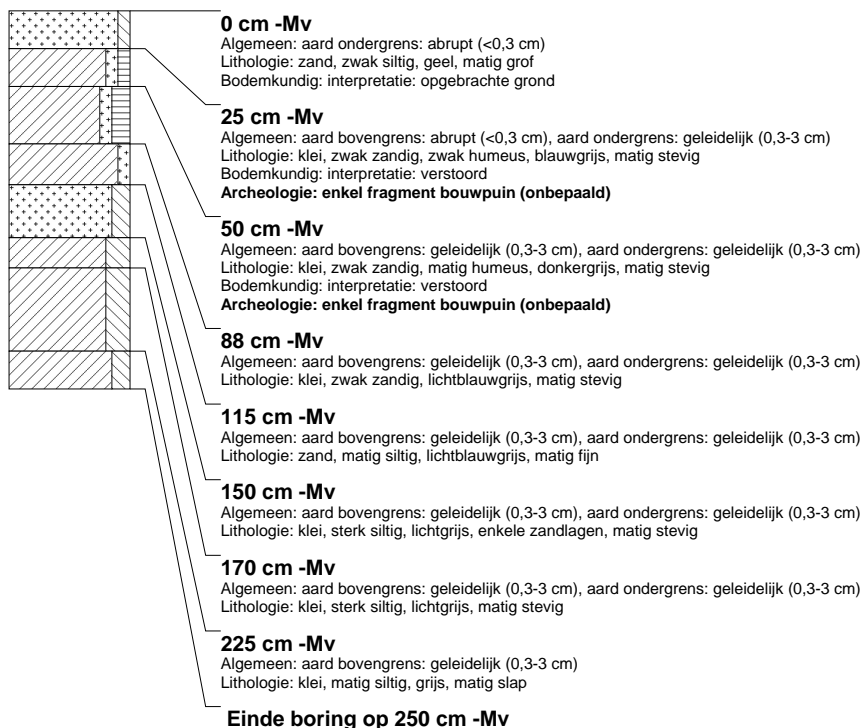
boring: FEGH-2

beschrijver: JJH/HWV, datum: 18-8-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: Hallum, opdrachtgever: Dhr. H. Jousma, uitvoerder: RAAP Noord

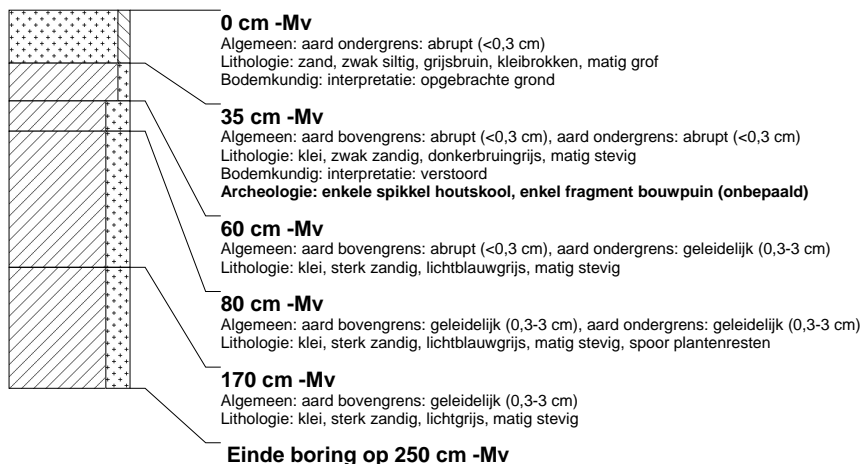
boring: FEGH-3

beschrijver: JJH/HWV, datum: 18-8-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: Hallum, opdrachtgever: Dhr. H. Jousma, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEGH-4

beschrijver: JJH/HWV, datum: 18-8-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: Hallum, opdrachtgever: Dhr. H. Jousma, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEGH-5

beschrijver: JJH/HWV, datum: 18-8-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: Hallum, opdrachtgever: Dhr. H. Jousma, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEGH-6

beschrijver: JJH/HWV, datum: 18-8-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: Hallum, opdrachtgever: Dhr. H. Jousma, uitvoerder: RAAP Noord

boring: FEGH-7

beschrijver: JJH/HWV, datum: 18-8-2005, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: overige (cultuur), vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Friesland, gemeente: Ferwerderadeel, plaatsnaam: Hallum, opdrachtgever: Dhr. H. Jousma, uitvoerder: RAAP Noord

